

LOWDENOVA OD-KLONITEV POV-ZROČILA PANIKO.

Stara republikanska garda ne ve sedaj, koga bi postavila za podpredsedniškega kandidata.

KONVENCIJA UTEGNE BITI RADI LOWDENOVE ODPOVE-DI PRECEJ ŽIVAHNA IN BURNA.

Cleveland, O. — Polkovnik F. O. Lowden je naznanil, da ne mara imeti nobenega posla s podpredsedniško kandidaturom. Ta od-poved je povzročila precej zmede in panike med kolovodjani repu-blikanske stranke.

Dočim je kljub temu mogoče, da imenuje konvencija Lowdena za podpredsedniškega kandidata, menijo republikanski voditelji, da se kaj takega najbrž ne bo zgodilo.

Ko je dospelo Lowdenovo na-znanilo, izdano v Chicagu, v Cle-veland, je dejal oregonski član narodnega odbora Ralph Willi-ams, da ne bo oregonska delega-cija, ki je obvezana glasovati za Lowdena, predložila njegovega i-mena konvenciji za podpredsedniško nominacijo.

Naznanilo s sinnissippike kme-tije je prevrnilo vse na glavo, in ducat imen se je nemudoma poja-vilo v zvezi s podpredsedniško kandidaturom.

Odkar je prednja garda repu-blikanske stranke dospela v to me-sto, se je sedaj prvič zgodilo, da je ime generala Jamesa G. Har-borda iz države Iowa v zvezi s podpredsedniško kandidaturom na jeziku mnogih republikanskih vo-diteljev.

Urednik lista "The Army and Navy Journal" gen. Henry Reilly je dospel večerj senkaj ter za-čel napeljavati vodo na Harbor-dov milin.

Reilly je organiziral med bivši-mi vojaki gibanje poveljniku ma-rinarjev pri gozru Belleau v prilog. Sedaj si prizadeva pregovo-riti Coolidgeve generale, da bodo naredili imenitno strategično po-tezo, če izbere Harborda za podpredsedniškega kandidata.

Ali med delegati vlada precej-šen strah pred tem, da bi uteg-nilo ravno to, da je bil Harbord eden najznamenitejših ameriških generalov v zadnji svetovni vojni, zelo škodovati republikanski stvari.

Celo Frank W. Mondell iz Wyo-minga, ki je skozinskoz reakcijsko-naren in ki bo konvenčni predse-dnik, je dejal, da ne ve, če bi bil vojak popularen na prihodnjih predsedniških volitvah.

Sedaj, ko sta Lowden in Borah odklonila podpredsedniško kandi-daturo, ne vedo Coolidgevi gene-rali, kaj bi počeli. Na pojedini, ki se je vdeležo mnogi najožji pred-sednikov prijatelji, bodo skrbno prebrskali vse republikanske pre-dale, da bi našli tamkaj kakšno ime, primerno za podpredsedni-škega kandidata.

Coolidgevo vojskovodja William M. Butler bo predsedoval tistemu sestanku.

Nekdo, ki igra nemalo vlogo v republikanski stranki, je rekel, da ni bilo še nikoli tolikšne zmede med republikanci radi podpredsedniške kandidature, kakor je ravno sedaj. Nadalje je dejal, da nima gospoda iz Bele hiše v žepu nobenega imena za podpredsedniškega kandidata.

Sodnik William S. Kenyon s zveznega krožnega prizivnega so-dišja je stopil zopet v ospredje, in mnogi mislijo, da bi bil kaj primeren za podpredsedniškega kandidata.

La Follette je tisto strašilo, pred katerim se kar tresejo republi-kanski veljaki. In ravno on je tisti, ki jim dela toliko pre-glavje v izbiranju moža za podpredsedniško kandidaturom. Vse je nekaj nervozno, a obenem pa do-kaj pobito. Republikanska stran-ka ima svojo konvencijo v zna-menju slabe vesti in velikega stra-hu pred hudim porazom na je-senskih volitvah.

Položaj na zapadu jim je prav dobro znan. Vsi vedo, da bo za-pad odločil. In tudi to jim je zna-

Pregled dnevnih do-godkov.

Amerika.

Republikanska stara garda mrzlično lovi kandidata za podpredsednika.

Predsednik je vetiral predlogo o povišanju plač poštinih nameščenecem.

Loeb utegne pričati proti svo-jemu pajdašu Leopoldu; novi ob-težilni dokazi.

Otvoritev konvencije zdravni-kov v Chicagu.

Eksplozija v Fordovi tovarni; štirje mrtvi.

Inozemstvo.

Predsedniška kriza v Franciji se razvija po določenem načrtu.

Nove protiameriške demonstraci-je in izgrebi na Japonskem.

Politična kriza v Rumuniji.

Italijani izkrcali čete v Alba-niji; alarm v Beogradu.

Ameriški letalci v Indo-Kini.

Warren Stone uteg-ne kandidirati.

New York, N. Y. — Predsednik železničarske bratovščine strojni-kov Warren S. Stone utegne biti podpredsedniški kandidat na vo-lilni listi senatorja La Follette, ka-kor je to namignjeno v poročilu od strani narodnega urada za po-jasnila in vzgojo, ki je v zvezi z odborom osemindesetih. Konven-cija konference za progresivno politično akcijo, ki se ima vršiti dne 4. julija v Clevelandu, bo akoro gotovo imenovala senatorja La Follette za predsedniškega kandidata.

"La Folletteov komitej v Chi-cagu prejme na dan povprečno kakih 20,000 podpisov za peteljo, v kateri bo La Follette uprošen, naj prevzame predsedniško kan-didaturo," je rekel g. Patterson. "Brookhartova in Norrisova zma-ga sta pokazale, da ne bo šlo ljudstvo za konservativno stran-ko, ki ima sedaj ta teden svojo konvencijo v Clevelandu."

Najbogatejši Avstrijec obtožen poneverbe.

Castiglioni, ki je obogatil med vojno, je osleparil čebe za milijon dolarjev.

London, 9. jun. — Camillo Cal-stiglioni, najbogatejši človek v Avstriji, je pod obtožbo, da je po-neveril blizu milijon dolarjev. Tožitelja sta brata Bondy, sinova umrlega predsednika trgovske zbornice v Pragi in prijatelja čechoslovaške republike. Obtožnica se glasi, da je Castiglioni pora-bil v zasebne svrhe denar, ki je bil lastnina velikega alkoholnega sindikata. Poneverba se je iz-vršila l. 1919., ko je bil Castiglioni predsednik Depositne banke na Dunaju.

Castiglioni, sin nekega židov-skega rabina v Trstu, je obogatil kakor pokojni Stinnes v Nemčiji —med vojno. Ko je leta 1914. pri-šel na Dunaj, ni imel niti vinarja v žepu, danes se pa ceni na več milijonov dolarjev.

VINEJA, DEŽ, TOGA.

Cleveland, O. — Huda nevihta s velikanskimi nalivi in točo je imela svoj divji ples po ohajski državi v nedeljo zarana. Neurje je lomilo drevje, trgalo telefon-ske in brzojavne žice ter napra-vilo na stotine in stotine do-larjev škode. Piqua in Springfield sta pod vodo. Dva človeka sta bi-la telesno poškodovana, petnajst hiš močno prizadetih, naprave za razsvetljavo in vodo ne obratuje-jo in napravljeno škodo v Oxford-cenijo na \$60,000.

no, da je republikanska stranka dolgrala med kmeti na severnem zapadu. In zato mislijo, da bi bi-lo dobro, če bi imenovali Kenyo-na za podpredsedniškega kandi-date.

Če si ne izbere nikogar do četr-tika, potem bo najbrž Prexy Burton imenovan za predsedniškega tovariša.

COOLIDGE VE-TIRAL POŠT-NO PREDLOGO.

Tristotisoč poštinih uslužbenec-je splavalo s tem predsednikovim činom upanje na zvišano plačo po vodi.

OBJAVLJANJE POLITIČNIH PRISPEVKOV TUDI OD-KLONJENO.

Washington, D. C. — Tristo ti-soč poštinih uslužbenec je spla-valo upanje na zvišano plačo po vodi, ko je v soboto predsednik Coolidge vetiral predlogo, po ka-teri bi bilo dovoljeno zvišanje poštinih plač v skupnem znesku po \$68,000,000 na leto.

Predsednikova poslanica, v ka-teri je ponovno poudarjal potre-bo skrajne varčnosti v vladnih iz-datkih, je bila predstana pred se-natom med zaključitveno sejo tega kongresnega zasedanja. Vodi-telji so izrazili dvom o tem, ali bi mogel biti predsednik preglaso-van, ali ne, čeprav so samo trije senatorji glasovali proti predlo-gi, ki jo je bila sprejeta dne 27. ma-ja letos. V poslanski zbornici je bila večina tudi zelo velika.

Senator Walter E. Edge, ki je vodil boj za predlogo, je bil od-sojen v soboto. Senator Borah, ki je vodil borbo proti njej, je de-jal, da bo vodil opozicijo do zad-njega trenutka tiste seje, če bi ko-liko zahteval akcije v tej zadevi. Senator Thomas Sterling je pred-lagal, naj bo predloga zopet od-kazana poštenu odseku. To bo ubilo zakonsko osnovo.

Predsednik je s tem, da je ve-tiral to predlogo, še povečal raz-dor med sabo in kongresom. To je že tretja zelo važna predloga, ki jo je vetiral, da izvede svoje ekonomske program. Predloga za vojaški bonus je bila uzakonjena kljub temu, da jo je vetiral. Po-kojninska predloga, ki jo je tudi vetiral, ni dobila potem dvetr-tinske večine. Manjkal je samo en glas.

V svoji poslanici je predsednik izjavil, da bi bil potrđil določbo za objavljanje vseh političnih de-narnih doneskov, če bi ne bila pridejana poštni predlogi.

Predsednik pravi, da je odklo-nil poštno predlogo, ker morajo povečani izdatki izhajati iz sploš-nih skladov. Izrazil je upanje, da bodo poštne plače uravnane v zve-zi z nakano; ki stremlje za tem, da bodo poštne zadeve preustrojene na boljši podlagi, kakor pa so se-daj.

Polet okoli sveta.

Američani dospeli v Indo-Kino. Francor je v Tokiju.

Honkong, Kitajska, 9. jun. — Trije ameriški eroplani so danes odleteli v francosko Indo-Kino. Ustavijo se v Haidongu, 500 milj od Hongkonga.

Američani so večerj prišli iz Amoya v Honkong v treh urah in 15 minutah. Leteli so približno sto milj v uri. Eno uro so potovali skozi meglo in dež, drugače jo bila dobra pot.

Ameriški letalci so do Hong-konga preleteli približno 8500 milj zračne poti, odkar so 17. marca zapustili Santa Monica v Kaliforniji. V zraku so bili vsega skupaj 97 ur in 32 minut.

Angleški tekmeec MacLaren se še vedno nahaja v Akjabu.

Prihodnjih 2000 milj poleta za-nese Američane v tropično klimo Indije in Perzije, kjer vlada ne-znosna vročina.

Tokijo, 9. jun. — Francoski le-talec Pelletier Doisy je večerj do-kočal svoj polet iz Pariza v Tokijo, ko je dospel v Osake v Tokorosawo, 30 milj severno-zapadno od tukaj.

VREME.

Chicago in okolice: V sredo jasno, toča še vedno bolj hlad-no. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 38, najnižja 59. Solnce izide ob 5.15, zaide ob 8.24.

10,000 zdravniških delegatov v Chicagu.

Govorniki bodo posebno pozornost obračali na zdravljenje raka.

Chicago, Ill. — Ameriška zdrav-niška zveza se je sešla večerj na svojo letno konvencijo, ki bo tra-jala do sobote. Zastranega bo čikaško mesto vse te dni središče zdravniške in kirurške znanosti Združenih držav.

O epohalnih razkritjih v zdrav-ljenju človeških bolezni bo raz-pravljalo več kakor 10,000 zdrav-nikov in kirurgov, med katerimi bo veliko številu najboljših zdrav-niških moči iz Združenih držav in Evrope.

Razni odlični zdravniki bodo poročali, da je bil v preteklem letu storjen velik korak v borbi proti boleznim, s katerimi si že dalj časa belijo glave zdravniki.

Diagnostične klinike in razsta-ve na mestnem pomolu pa zboro-vanje zdravniške zveze za izvolit-ve zvezinih uradnikov, vse to se je pričelo večerj. Konvencija v pravem pomenu besede pa se prične šele danes zvečer v avdito-riju. Delegati bo pozdravil v ime-nu čikaškega mesta župan Dever.

Razne države in narodne zdrav-stvene zveze bodo imele v teh dneh svoje razstave. Vlada Zdru-ženih držav bo imela tri razstav-ne oddelke, in sicer poljedelake-ga, notranjega in pa onega za jav-no zdravstvo.

Specijalisti bodo obračali po-sebno pozornost na moderno zdravljenje maladije, ki ji pravi-mo rak. Razpravljali bodo o tej človeški morilki podrobno in na-splošno.

Konvencija bo nekakšna polst-na šola, zakaj predavanja bodo razpravljala o najzadnjih in naj-uspešnejših metodah za zdravlje-nje človeških bolezni.

Nekaj teh predavanj bodo ime-li odlični zdravniki iz Evrope, ka-kor n. pr. dr. Leonard Findlay iz Glasgova, Škotsko; nadalje profesor Karl Gramen iz Stokhol-ma, potem dr. Harvey J. Howard iz Pekinga, zdravnica Louisa Martindale iz Londona in dr. Clau-de Regaud iz Pariza.

Dr. Finkelstein in dr. Findlay sta odlična zdravnika za otroške bolezni.

Japonci poklali 3665 Korejcev.

Korejska misija poroča, da toliko je bilo masakriranih za časa potresa.

Washington, D. C., 9. jun. — Korejska misija v Washingtonu poroča, da je prejela dokaze, da je bilo prve dni potresne kata-strofe na Japonskem v /zadnjem septembru 3665 Korejcev masa-kriranih. Misija pravi, da ima do-kaze v rokah, da je japonska vlada odredila, enostavno postre-liti gotove Korejce kakor hitro se prikažejo v bližini razvalin. "V enem samem masakru je bilo po-bitih 2000 korejskih mož, žena in otrok," poroča misija.

Človek ugriznil psa.

Chicago, Ill. — Leta in leta so stari žurnalisti pravili mladim to-le: "Če ugrizne človeka pes, ni to nobena posebna novica. Ali ka-dar ugrizne psa človek, je to ime-nitna novica."

In Thomas Lynch, star 19 let, je v nedeljo zvečer ugriznil psa. Tomaž je priznal policiji, da se je napil muckajna in se pozneje iz-pustil v boj z velikim psom, ki je hotel ugrizniti njega. Rovanje se je vršilo na 48. in 14. cesti v čikaškem predmestju Cicero.

Pes in mladeč sta se dolgo časa valjala po cesti. Zdaj je bil fant na vrhu, zdaj pes. In Lynch je ugriznil žival tako hudo, da so jo morali ustreliti. Na cesti se je Lynch obregnil ob neko mimoido-čo žensko, ki pa ne mara naperiti tožbe proti njemu. In tako se mu treba zagovarjati pred sodnikom radi pijanosti in nespodobnega obnašanja na cesti.

LOEB UTEGNE PRIČATI PRO-TI LEOPOLDU.

To je nakana, ki si jo je samilil sorodnik mlajšega morilca, da ga reši smrti na vialicah.

VEČ KAKOR PETDESET VISO-KOŠOLCEV BO ZASLIŠANIH NA TEJ OBRAVNAVI.

Chicago, Ill. — Diek Loeb, ki je eden izmed obeh morilcev mla-dega fanta Roberta Franka, bi rad obrnil kopje proti svojemu tovarišu in pajdašu Nathanu Leo-poldu, ki je brezdomno igral vo-dilno vlogo v morilski zaroti.

Danes je že lahko zanesljivo reči, da so uvodni koraki v to smer že storjeni, čeprav še niso ob-razloženi in predloženi državnemu pravdniku Crowu.

Pooredovalci ne nastopa v i-menu morilčevega očeta Alberta Loeba. Ali je za sorodnik mlade-ga morilca, ki ga je Leopold o-zmerjal s 'slabičem', in pa mož zelo velikega ugleda.

V stik je stopil s človekom, ki je javno, ne pa oblastveno v zve-zi s to žalostno dramo.

Njegova propozicija je tole: Diek Loeb naj prizna svojo krivdo ter sprejme dolgoleten za-por v ječi (ne v norišnici), če-prav bi naj bil tisti zapor dosmr-ten, če se državno pravdnštvo obveže, da ne bo zahtevalo smrt-ne kazni za Loeba. Ta bi v tak-šnem slučaju nastopil kot priča a-li zase na skupni sodni obravnavi, ali pa proti Leopoldu v separadni točki.

Ta ponudke zagotavlja to, da bosta obe morilski izpovedbi sil-no izpodbijani. Če bi bilo Loebu dovoljeno obrazložiti poroti vse, bi mogel povedati vse podrobno-sti do najmanjše malenkosti. Pri-čal bi lahko o tem, kaj je vse na-meraval Leopold, kako so nje-govi pogledi vplivali nanj, kako je čutil v njegovem glasu ukazoval-nost itd. To so podrobnosti, ki so bistvene le za en zagovor, in sicer zagovor na podlagi blazno-sti. In s pomočjo blaznostne teo-rije si bo zagovornštvo prizade-valo rešiti Leopolda neizogibne smrti na vialicah.

Če bi Loeb kot državna priča trdil, da je bil in je pri zdravi pa-meti, potem bi bilo nemogoče pre-govoriti in prepričati poroto, da je bil izvrten ta grozni in straš-ni umor po dveh mladih, od ka-terih je bil eden pri zdravi pame-ti, a drug pa blaznež.

Državno pravdnštvo ni v tem slučaju postopalo, kakor to stori v drugih podobnih zadevah. Ono hoče dokazati še pred obravnavo, da sta morilca izvršila zločin, ko sta bila popolnoma pri zdravi pa-meti.

Na zaslišanje bo poklicanih več kakor petdeset dijakov s čikaške univerze. Ti bodo vprašani, kako sta se Nathan F. Leopold in Ri-chard A. Loeb obnašala, ko sta bila v njihni sredi pred umorom in potem, ko sta že izvedla svojo zločinsko nakano. In kakor pravi-jo, bodo oblasti polagale na to pričanje več kakor pa na teorije vseh zdravniških izvedencev v državi.

Morilca sta dolžila v svojih to-zadevnih izpovedbah drug druge-ga ter zvrščala dejansko usmr-titev mladega Roberta Franka drug na drugega.

Državni pravdnik Crowe jima je nasvetoval, naj napišeta vsak svoj pomislek o tem vprašanju.

"Jaz sem vozil," je zapisal Loeb. Hudo nevoljen, da je Loeb napisal kaj takega, je Leopold zmaljal z glavo ter napisal: "Jaz sem vozil."

Državno pravdnštvo pravi, da se teh dveh pisanih opazk ne da izpodbiti na noben način.

Politična kriza v Rumuniji.

Bukarešt, 9. jun. — Politična kriza se je pojavila v Rumuniji. Poljedelski minister Constanti-nescu je odstopil. Vse kaže, da bo Bratlanova vlada kmalu demisi-jonirala in na krmljo pride gene-rat Averescu. Politična konfuzija je toliko večja, odkar so se zdru-žile stranke kmetov, Erdeljev in nacionalistov.

Italijani v Albaniji; Beograd alarmiran.

Italijanske čete so se iskrcale v Albaniji kljub nevtralnosti.

Pariz, 9. jun. — Brzojavna vest se glasi, da se je italijanska pe-hota in artilerija izkrcala na otoku Saseno pred Dračem in Ita-lijani se pripravljajo na okupa-cijo Drača v Albaniji.

Nevarnost inozemske interven-cije je tako oplašila albansko vla-do, da je ponudila premirje revo-lucionarjem.

Če Italijani res zasedejo Drač, se je bati resnega konflikta z Jugoslavijo. Beograd je zelo alar-miran.

Avlona, Albanija, 9. jun. — Revolta albanskih nacionalistov se je razširila na Korico v južni Albaniji. Okrog sto mož je bilo ubitih. Poroča se, da je ministrski svet sklenil sprejeti pogoje nacio-nalistov in svetovati Zoguju, biv-šemu predsedniku vlade, naj za-pusti deželo.

Francoški radi-kalci zmagujejo.

Vse gre po določenem redu. Fran-cija dobi novega predsednika prihodnjo soboto in radikalno vlado prihodnji teden.

REAKCIJONARNI KABINET PADE JUTRI, NAKAR MORA MILLERAND ITI.

Pariz, 9. jun. — Francoska ka-binetna in predsedniška kriza se razvija natančno po določenem načrtu. Prihodnjo soboto Fran-cija dobi novega predsednika, pri-hodnji teden pa radikalno vlado. To je sedaj gotovo — ako ne bo nobenega neustavnege vmešava-nja.

Senator Frederic Francois-Mar-sal, pristnik nazadnjaškega narod-nega bloka, kateremu je Mille-rand v soboto podelil mandat, se-stavi kabinet, je večerj organi-ziral svojo "samomorilno vlado", o kateri se še v naprej ve, da mora umreti v 48. urah. V tej vla-di je polovica bivših Poincareje-vih ministrov in polovica iz ne-kladnjega Millerandovega kabi-neta, ko je bil sedanji predsednik še predsednik ministrstva.

Jutri pride Francois-Marsal s svojimi ministri v zbornico in v sredo bodo levičarji predlagali, da se novi vladi izreče nezaupni-ca, nakaar bo vlada brez pardo-ne strmoglavljena. V četrtek mora predsednik Millerand oficijelno podati ostavko predsednikoma senata in zbornice. V petek imajo radikalne stranke plenarno sejo v senatu in nominirajo kandidata za novega predsednika; nedvom-no bo nominiran Paul Painleve, predsednik zbornice. V soboto pojdejo poslanci obeh zbornic v Versailles, kjer se konstituirajo kot narodna skupščina, katera iz-voli predsednika. Prihodnji pon-deljek nastopi novi predsednik službo in takoj podeli Herriotu mandat za formiranje nove vlade, katere dobi zaupnico od parla-menta najkasneje v četrtek 19. junija.

Francois-Marsal je prominent-ni pariški bankir.

Radikalne večinske stranke so v soboto izvolile kreditno komi-sijo nove zbornice; Herriot je predsednik te komisije. Naloga komisije je, da parlament ne po-trči niti enega belifa državnega denarja brez njenega dovoljenja.

Poplava v Leningradu.

Leningrad, 9. jun. — Hud vi-har je povzročil, da je jezero La-diga pri Leningradu buknilo čez bregove in poplavelo večji del okolice. Nekaj oseb je utonilo, na tisoče ljudi je izgubilo dom in škoda je ogromna.

Prvi konj na eroplanu.

Pariz, 9. jun. — Letalo Golla-thovega modela je v soboto neslo konja iz Le Bourgeta v Franciji v Amsterdam, Holandija. To je bil prvi konj v zgodovini, ki je pot-oval po zraku.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračaja.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857-58 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 31-24) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite se pravčasno, da se vam ne otevari list.

ALI POSTAJA KUKLUKSKLAN POLITIČNA SILA?

Ko je bila ustanovljena organizacija KuKluksklan z njenimi čarovniki, čudodelniki, škrti, klikli itd. in je prvokrat nastopila v svojih maskah in s plamtečim križem, so o nji prihajale razne vesti v javnost. Trdili so, da je organizacija proti židom, zamorcem, katoličanom in elementom, ki kljub prohibiciji tržijo z opojnimi pijačami in tako množe svoje premoženje. Drugi so trdili, da je nekakšna ameriška fašistovska organizacija, tretji so govorili, da je bila ustanovljena na željo privatnih bizniških interesov, da zlomi delavske stavke. O nji so prihajale v javnost vesti, da se njeni člani shajajo ponoči na samotnih krajih in s silo nastopajo proti osebam, ki jim niso všeč. Podtikali so ji celo umore in gotovi dogodki v Louisiani so razburili vso ameriško javnost. Širili so govorice, da v organizacijo sprejemajo samo belopoltnike, rojene v Ameriki, v tujemstvu rojeni ameriški državljani, zamorci in židje pa ne morejo vstopiti vanjo.

Voditelji KuKluksklana so odgovarjali na to, da njih organizacija obsoja vsako protipostavno dejanje, da klanovci ne pretepajo ljudi ponoči in jih izganjajo iz mest in vasi, ampak da se bojujejo proti korupciji v javnih uradih in za principe, za katere so se bojevali očetje Ameriške republike. Vsak pošten človek se lahko pridruži organizaciji, so trdili voditelji, pa naj bo Američan, tujec, žid ali kaj drugega, ako se ravna po ameriških postavah.

Bile so vesti proti vestem, izjave proti izjavam.

Ampak resnica je, bolj ko so se množili nasprotniki proti KuKluksklanu in kričali proti njemu, toliko hitreje je rasel in se širil in njegovi člani so bolj javno nastopali.

Se ni dolgo, ko se je dolga vrsta klanovcev vila skozi Berwyn (predmestje Chicago) proti Lyonsu k reki Desplaines, kjer je KuKluksklan sprejel okrog pet sto novih članov. Klanovci so bili sicer oblečeni v bele halje s kapucami, toda na obrazu niso imeli mask.

Ta odprt nastop pomeni, da je njih moč tako narasla, da se ne boje nastopiti javno.

Ampak kaj je KuKluksklan?

Profesionalni političarji se ogibajo tega vprašanja, kakor maček vrele kaše. Ali je mogoče politična organizacija, ki bo zelo važen faktor pri predsedniških volitvah v jeseni? Profesionalni političarji molče na to vprašanje.

Oglejmo si dejstva. Na srednjem zapadu je največje torišče klanovcev. To je država Indiana. V tej državi ne more noben kandidat republikanske stranke dobiti nominacije, ako ni klanovskim bratom všeč. To je bila javna tajnost za ljudi, ki opazujejo dogodke v politiki. Ampak še jasneje se je to pokazalo, ko je Edward Jackson prefel večino nad vsemi drugimi svojimi tovariši, ki so se poganjali, da pridejo na glasovnico kot kandidatje za governerja v republikanski stranki.

Iz države Ohio prihajajo tudi vesti, ki govore, da klanovska organizacija igra precejšnjo vlogo v starih strankah.

Iz Minneapolisa poročajo, da so se klanovci dogovorili, katere kandidate bodo podpirali pri primarnih volitvah in seveda tudi v jeseni, ako dobe večino.

Profesionalni političarji obeh starih strank se razgovarjajo o možnosti, da bodo klanovci strašili na obeh konvencijah: na republikanski in demokratični.

To dela profesionalnim političarjem velike skrbi. Znano jim je, da so židje, zamorci in katoličani proti KuKluksklanu in tako se jim je težko odločiti za KuKluksklan ali pa proti njemu.

KuKluksklan postaja politična sila v starih strankah. O tem ni dvoma.

Ampak privatnim bizniškim interesom je tak položaj všeč. Kajti če se bodo ljudje pripravili med sabo, katera vera najhitreje pomaga v nebesa, poleg se bodo pa še kavsali, katero plemo je inferijorno in katero je rojeno, da gospodari na svetu, tedaj bodo prav zanesljivo pozabili na rešitev najvažnejšega vprašanja. In to vprašanje je gospodarsko.

Bigotje, tercijali in plemenski džingoti se bodo ravnsali med seboj, trustovci se bodo smejali v pest, važna gospodarska vprašanja, ki čakajo nujne rešitve, bodo pa odložena, ako pojde vse po želji velike denarne močnjke.

SLIKE IZ NASELBIN.

Brady, W. Va. — Stavka pri Warner and Brady Coal kompaniji postaja vedno bolj resna, z njo pa tudi položaj. V zadnjem dopisu sem povedal, kako smo dobili potne liste, zdaj pa želimo povedati, kako smo morali zapustiti kompanijske hiše, pravzaprav kako so nas iz njih postavili.

Pričakovati je bilo, da ta kompanija ne bo izjema in da se bo najbrž poslužila tistega brutalnega sredstva, ki je priljubljeno vsem delavcem nasprotnim kompanijam in s katerim upajo, da užejejo stavkujoče delavce.

Nepričakovano so poslali dva tovorna avtomobila v premogarsko naselbišče, črni krokarji so pa šli notri v hiše in nosili iz njih pohištvo na avtomobile. Nikogar niso vprašali ali se strinja z njih početjem ali ne. Ko je bilo pohištvo naloženo, so ga odpeljali na zemljišče lokalne organizacije št. 4040 U. M. W. of A., ki ga je kupila od nekoga farmarja. Na tem zemljišču je tudi zgrajena unijska dvorana, v kateri obdržavamo seje. Ob času, ko so vozili pohištvo iz hiš, nas je bilo vse polno v dvorani. Pohištvo je ležalo križem in zgledevalo je, kakor da bi kdo napodil na ta svet egiptovske cigane.

Hvala gre mr. Lojsku Lewisu, da smo se razkopali po starih farmah: Vsek je iskal streho, kjer jo je mogel dobiti, da mu ni bilo treba s družino vred prebivati kar pod hrastom. Lewis ni nič kaj naklonjen 17. distriktu, kajti dati ni hotel šotorov, da bi prebivali okoli zemljišča Warner and Brady Coal kompanije in blizu njenega naselbišča za rudarje in se tako ložje borili za boljše razmere. Vsek sveden rudar si mora misliti vprito takih razmer, da se bodo naše razmere obračale bolj na slabo kot na dobro, dokler bodo kompanijski podrepani ki vodili organizacijo.

Spominjam se na svojega očeta, da je moral vselej preskrbeti živinski potni list, potrjen od javnega notarja, da je lahko gnil kravo na semenj in jo prodal. Ampak tukaj gre drugače s rudarji. Z nami delajo, kakor se jim zljubi. Nas zamešetarijo, ne da bi jih pooblastili mi v to. Ampak pride čes tudi za te rudarje, ko jih večina v organizaciji spozna. Takrat bodo njih dnevi šteti in za rudarje bodo prišli boljši časi.

Delavci ne hodite iz drugih krajev sem za delom! Dela tukaj ni! Mi smo na stavki! Kdor bo prišel sem, da dela v rudnikih, pride iskat stavkokaško delo. Precej je že tukaj črnih krokarjev, ki so nasokčili zahrbtno rudarje in stavkokašijo. Pozdrav pešlarjem in pešlarjem in pešlaricam križem Amerike! Vaš stric in naročnik na Prosveto. — T. J.

Grosby, Minn. — Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjam tužno vest, da smo v nedeljo prvega junija t. l. pokopali člana društva "Hrvatsko-slovenska sloga", št. 197, John Klačarja.

Pokojsnik je ležal tri mesece in dvanajst dni v rudniku — v vodi in blatu. Dne petega februarja t. l. se je dogodila strašna nesreča, ko se je vdrla dno majhnega jezera in je voda poplavlila Milfordov rudnik White Marsh, Ohio.

Pokojsnik naš brat zapuščal tri hčerke: Ana, stara tri in dvajset let in omožena, Cilka, stara osemnajst let in Tonika, stara šestnajst let. Pogreb se je vršil po katoliškem obredu.

Hvala arškemu društvu, ki se je udeležilo pogreba. Hlačarju pa bodi lahka tujna gruda! Bil je dober in zvest član našega društva in S. N. P. J. — Stimatek, tajnik.

Olaridge, Pa. — Primoran sem odgovoriti na pismo, ki je bilo pisano dne 16. maja v bližini Eriejskega jezera. V tem pismu mi svetujete ljudi, katerim bi jaz priporočil, da naj se bolj brigajo za svoje duše, kot za duše drugih ljudi, da bi se malo bolj spomnil na mojo zadnjo uro, ker to bi bila bolj moja dolžnost, kot pa pisati proti blagoslovljenemu stanu.

Čenjeni pisec! Prav nič se ne bojim svoje zadnje ure, ker sem vse svoje življenje spolnjeval prvo zapoved, ki jo je Bog dal v raju po svetem pismu prvega človeku: "V potu svojega obraza boš jedel svoj vsakdanji kruh!" Čenjeni pisec! Ali ti moreš kaj takega reči o sebi? Mislim, da ne.

Zato se pa ti brigaj za tvojo zadnjo uro, za mojo zadnjo se ti pa ni treba brigati, ker jo pričakujem s mirno vestjo, kakor jo lahko pričakuje vsak trpin, ki je delal skozi vse svoje življenje. Star sem eden in sedemdeset let in v potu svojega obraza sem jedel svoj vsakdanji kruh. To, dragi pisec, ti lahko dokažem jaz in vsi, ki me poznajo. — Anton Recher.

Tragedija jugoslovanske delavke.

Socialistični list "Naprej", ki izhaja na Kriškem v Sloveniji, je v članku "Olga Besarabova" obsojila zločin, ki ga je izvršila beogradska policija nad delavko Ljubico Ljubičev. Iz članka kipi glasen protest slovenskega zavednega delavstva proti takim zločinom, kot jih izvajajo idiotični, vadišni policijski analfabetje v Beogradu. Tu prinašamo članek, da se čitatelji prepričajo, kako globoko je pretresel ta brutalen zločin zavedno slovensko delavstvo. Članek se glasi:

Olga Besarabova.

Pri nas se imenuje z drugačnim imenom in tudi ni dozorela žena, temveč skoro še otrok, komaj osemnajstlet let. Ljubica Ljubičeva je iz Beograda. Napisano je za njo: me ne gre, ker krtev tega prekletega sistema v državi svobode in demokracije, je že brez števila, njihovih imen ne bomo nikoli vseh svedeli.

Policija jo je obtožila, da se je pregrešila proti zasebni lastnini, ki si jo je nakradel ta od Boga postavljeni red. In ker ji greha niso mogli dokazati, so jo mučili, ubili jo jo v zloglasnih zapori beogradske "glavnice". Sledili so opisi tega strašnega zločina, da bi se človek za glavo prijel in znal nad stvarmi, ki so pri nas mogoče. Tako smo čitali v nekem listu:

"Smrt je nastopila radi vnetja možganov, pljuč in pljučnice. Zdravnik splošno bolnišnice dr. Mitrovič je v svoji izjavi podal sliko o strašnem stanju Ljubice, ko je bila prepeljana iz zapore. Po vsem životu je bilo opaziti sledove pretepanja. Na hrbtno so bili opazni sledovi udarcev, široki kakor dlan roke. Leva kost lobanje je bila popolnoma razbita. Zato je nastala oteklina na obrazu, ki se je pričela gnajiti. Pojavljali se so tudi simptomi zastupljene krvi. Po tej ugotovitvi je bila Ljubica prepeljana v kirurški oddelek v svrhu operacije, toda bilo je prepozno. Devojka je malo za tem umrla. Njene poslednje besede so bile: Nisem kriva... nisem kriva..."

In izkazalo se je, da ni kriva. Podjetje samo, v katerem naj bi bila baje ukradla nekaj metrov blaga, je izjavilo, da je bila takšna tatvina sploh nemogoča. Blago so našli tam, kjer bi moralo biti!

In vendar je bila kriva. V toliko, da je bila delavka, hči iz tistega aloja, ki v tej državi ne uživa nobene pravne zaštite. Če bi kak življenjski falot ukradel polovico države, bi bil imenovan za ženja in bi dobil odlikovanje. Ves buržujski svet bi mu plaskal. Če je proletarec osumljen, da si je na nezakonit način osvojil kos kruha, ker mu ga sistem na zakonit način ne da, potem ga zaprejo do črnege, ubijejo ga. In Ljubica, čisto mlada, ni imela nobene pravne zaštite, ni imela nobenega otroka, ni znala ukrasti polovice države, še kosa kruha ni ukradla.

Zgodil se je v časih, da se veliki duhovni in farizeji zgražajo, kadar je proletarskega potrpljenja enkrat konec in poplača nestrpnosti s tisočkratnimi obrestmi vse, kar se je izvršilo zločinov nad potrpežljivostjo. Še izgleda, da se bodo zgražali! Noben zdrav zob nam ne bo isrt, ne da bi ga nam lažnivi zdravniki sedanje družbe poplačali!

Skrivne sile delujejo na tem, da se ta zločin zakrije. Policija se brani očitka, da bi bila žrtve do bile poškodbe v zaporu. Uprava beogradskega mesta je izdala poročilo, da ni bila Ljubica nikoli tepena v zaporu, temveč da je bila odpeljana v bolnišnico, kjer je obolela na influenco. Torej je prišla v bolnišnico kar zdrava in je tam po nesrečnem naključju in v nadlego človečanski neoporekljivosti beogradske policije na takšni influenci umrla, da je imela od nje razbito lobanjo, iztečene oči, gnojne bule in po telesu takšne sledove, kakor da so od udarcev človeške dlan! Bolj podlega enizma nego je v tem poročilu beogradske mestne uprave, si človek ne more več misliti!

Ko zločina ni bilo mogoče več zakriti, je zastokal tudi buržujski tisk nad pokvarjenostjo svojih plačanih krivkov v glavnici. Oglasil se je celo g. minister ter objubil, da bo dal zadevo strogo preiskati. Mi vemo, kako se takšne reči vršijo: mrevvarji jih in mrevvarji toliko časa, da uidejo ljudem iz spomina, nekoga dne izdajo uradni komunikate, da policija z Ljubiciami ni imela nikakršne opravke in da je "vse povoljno urejeno". Stvar je zaspala, pridejo novi zločini, kdo se bo na stare skliceval!

Ampak zločini ne bodo pozabljeni, naj jih še tako mrevvarijo in zakrivajo! Zakaj odplačeval bo zanje ves sistem in pri obračunu noben krivec ne bo ušel! Niti odaleč nam ne pade v glavo, da bi omejiteli obračun samo na tiste, ki jih buržujski tisk danes še sam označa za krivce, zato ker vseh dejstev vendarle ne more zamolčati. Mi vemo, da išče samo par krivcev zato, ker se boji pokore za vse krivce. In teh je toliko, kolikor je kapitalizma nad nami. Obtožujemo ves sistem, ki nam deli svojo pravico in si jo pušča potem varovati s uniformiranimi analfabeti, idioti in sadiščišnimi zverinami. Obtožujemo sistem, ki je dal z obznanami in zakoni o zaštiti kapitalistične samogoltnosti analfabetom, idiotom, zverinam pravice, da smejo izvrševati nad proletariatom zločine, kakršnekolik se jim zljubi.

Zato pravimo: Ne samo direktni krivci, temveč tudi vsi zagovorniki sistema, ki krivce omogoča, bodo dajali odgovor. Prekleti pa naj bodo tudi tisti proletarci, ki dobro poznajo ta sistem ubijanja otrok in nedolžnih, pa čepijo zakrknjeno ob strani, namesto da bi se sami pomagali ustvariti novo pravico, novo družbo ljudi!

Proroška sposobnost mesečnih.

Vse skrivnosti, ki obdajajo današnje človeštvo, lahko razdelimo v dve skupini: v prvo spadajo skrivnosti in tajnosti, ki jih ponese v grob zadnji zemljan. Mnogo tajnosti je že odkrila moderna veda, toda še več jih je, ki bodo zahtevale še nekaj tisočletij intenzivnega dela. V prvo skupino bi lahko prišle tudi proroške vrednosti sanj in proroške sposobnosti mesečnih. Današnje človeštvo je že toliko napredovalo, da ne veruje v čudeže in ve, da se dogaja vse po naravnih zakonih, ki jih bo treba še odkriti.

Koliko je med nami ljudi, ki so jim sanje najboljši barometer za bodočnost in koliko takih, ki vedo pri izrednih dogodkih povedati, da so to preživeli že v sanjah. Marsikatera mati nestrpno pričakuje pisma iz daljne dežele, ker je sanjala, da se je pripetila sinu nesreča in marsikatera solza pade na račun nočne prikazni umrlih sorodnikov, ki so prišli po smrti po zadnje alovo. Toda bodi temu, kakor hoče, navesti hočemo par resničnih zgledov o proroški vrednosti sanj in proroški sposobnosti mesečnih.

Nek italijanski finančni stražnik je opravil svojo službo ob državni meji. Bilo je to marca meseca 1919. Nekoč pa je nenadoma izostal in poveljstvo je teden dni zamaž čakalo na njegov povratek. Šli so ga iskat, toda brez uspeha. Vsa povpraševanja v okolici in doma niso dovedla do zaželenega uspeha. Vseh se je polastila prikrita domneva, da so je kje ponesrečili. Preteklo je leto, pretekli sta dve in svoji so se pozabili na nesrečnega sina. Ni pa mogla na sina pozabiti žalostna mati in nekoč se ji je prikazal v sanjah in ji povedal, da so ga ubili tihotapei in zavlekli v neko samotno duplino. Opisal ji je kraj in duplino s tako natančnostjo, da jo je bilo možno po njegovih izjavah kmalu najti. Na tleh je ležal preperel okostnjak in poleg njega par zarjavelih predmetov, ki so padli iz strojne obleke. Mati jih je spoznala za last svojega nesrečnega sina.

Ni manj zanimiv in sledeč slučaj proroške sposobnosti mesečne šenske. V Nancyju je Eivela nekakšna Kamila Hoffman, o kateri se je raznesel glas, da pove v stanju mesečnosti prihodnje stvari in odkrije tajnosti preteklosti. To vest je čital tudi neki kmet, ki je zgubil meseca februarja 1914 na nepojasnjen način svojega najstarejšega sina Karla. Poslal je k njej drugega sina Amadeja, da bi jo vprašal za svet in navodila. O tem dogodku je pripovedoval dotični kmet nekemu uredniku pablikega "Matina" sledeče: "Po-

slavlsem sina Amadeja v Nancy, čeravno sem dvemil, da bo kaj opravil. Ko je prišel k njej, ji je izročil zavoj predmetov zgrublega sina: silko, nožič, listič in nekaj komadov obleke. Amadej je počakal, da jo je prevzela meščnost in tedaj mu je začela pripovedovati žalostno zgodbo mladega nesrečnega. Rekla je, da je odšel s doma v noči od 7. na 8. decembra 1913. Amadej je vtrajal na tem, da ga pogrešajo šele štiri tedne. "Ni res, preteklo je že 60 dni!", je zavpila mesečna šenska. Nato je pripovedovala, kako je odšel od doma in drvel proti reki Sona, kjer se je usmrtil. "Mnogo vode teče v reki Sona. Lahko ga iščete, našli ga boste. Morda ga bo vrgla voda štirih ali petih dneh na subo. To da vi ga ne boste videli."

Zgodilo se je, kakor je napovedala, Amadej je hitel k ruki in čakal vesti, da bi našli kakega utopljenca. Ni bilo zamaž. Pri Comorance so ga izvlekli iz vode in Amadej je hitel tja, da bi videl svojega brata. Med potjo pa se je onesvestil; ponesrečena pa se je spoznal nek njegov prijatelj.

Bivši italijanski konzul v Moskvi dr. Ahil Biondi je poteval pred smrtjo papeža Pija X. v Rim. Ustavil se je v Padovi in se nastanil v hotelu "Savoja". Sanjal je, da je papež umrl in da je prisostvoval kronanju novega papeža. Vprašal je, kdo je bil izvoljen in neko mu je odgovoril, da nadškofo bolonjski (Benedikt XV.). O sanjah je pripovedoval lastniku hotela in še nekaterim drugim osebom. Po papeževi smrti pa jih je objavil v listu "Provincia di Padova".

Industrijska izraba vulkanske toplote v Italiji. — Pomanjkanje kuriva v Italiji je obšutno ne samo v vsakdanjem življenju, ampak tudi v industriji. Dočim so pomagali v gornji Italiji z elektrifikacijo vodnih sil skušajo v srednji in južni Italiji že dolgo let najti način, kako bi se izrabila vulkanska toplota. Poizkus sam na sebi ni nov, toda praktična izraba vulkanske toplote se je do sedaj posrečila le v jako majhnem obsevu. Prva taka naprava se nahaja v bližini Lardarella Toskani, kjer živirajo, v obsegu večjih kvadratnih kilometrov, iz zemlje vroče pare. Te pare so zmehčane še z drugimi plini in vsebujejo tudi raztopljene borove soli. Prvi, ki so poskušali industrijsko izkoristiti te prirodne sile, so bili knezi Conti. Prvi poizkusi se so začeli leta 1903. V zemljo so navrtali 120 do 150 metrov globoke luknje s premerom 20 do 40 cm. Iz teh lukenj so začeli v kratkem času izvirati pare s pritiskom 2 do 3 atmosfere in s temperaturo od 150 do 190 stopinj C. Samo ena luknja je dajala na uro do 5000 kg pare. S to paro so poskušali gnati parni stroj, toda to se je ponesrečilo, ker je žveplena kislina, ki je bila v pari, uničila v kratkem strojne dele parnega stroja. Šele potem ko so odstranili iz par žvepleno kislino, se je posrečilo vzdržati stroja v obratu. Na ta način se je spravilo l. 1912 v obrat turbidnamo-stroj, ki daje 255 km v razavetljivo tovarne za boraks v Lazarellu.

Pozneje so začeli vrtati globokeje in širše luknje. Ena teh lukenj daje n. pr. 25.000 kg pare s 2 do 3 atmosferami. Toda tudi to je bila še vedno premala izraba in ko je izbruhnila svetovna vojna in je nastopilo veliko pomanjkanje kuriva, so se odločili knezi Conti izrabiti te vulkanske sile do skrajnosti! Navrtali so vnovič primerne luknje z dovoljnim pritiskom. Na te luknje so montirali tri turbidnamo-stroje, od katerih je vsak dajal po 3000 kilometrov. Turbin pa ne žene neposredno para, ki prihaja iz tal, marveč para se spjelje po mnogoštevilnih ceveh, ki se nahajajo v posebnih parnih kotlih in kjer se popolnoma očisti. Ta para, ki ima približno 1.5 atmosfere, žene turbine. Iz pare, ki gre skozi omenjeni ceni sistem, se pridobiva boraks. Ta naprava daje izmenični tok 4500 voltov napetosti, ki ga potem transformirajo na 36.000 voltov. S to poslednjo napetostjo je izpeljan tok po petih elektrifidnih za visoko napetost v Voltero, Siena, Livorno in Florence, kjer ga na običajen način razdelijo med konzumente. Ker se je opisani poizkus tako slajno obnesel, hočejo izrabiti na poseben način še druge vulkanske sile, med drugimi one v Campi. Flegrei pri Pozzuoli v bližini Neapoljske lake. Tam nameravajo vrtati čezne kotle 30 do 40 m globoke v zemljo.

Gromne demonstracije na Japonskem.

1.000 oseb je korakalo mimo groba neznanega Japoneca, ki je izvršil harakiri v razvalinah ameriškega poslanstva. Boj kotno gibanje. Razbita plesna zabava.

Tokijo, 9. jun. — Demonstracije proti Ameriki radi izključitve japonskih imigrantov so dole večerj nov zamah, ko je 1.000 oseb javno žalovalo na grobu Japoneca, ki je 31. maja izvršil japonski samomor harakiri v razvalinah ameriškega poslanstva (razrušenega v potresu dnjo jesen) v znak protesta proti ameriški izključitveni politiki. Ves popoldan so tisočile korakali mimo groba na popolišču Aojama v Tokiju, zagajali kadiho in mrmrali molitve. Ti mnogi inozemci ni bilo v silah mnogih.

Viskont Takahira Kato, vodja smokratične stranke, ki je v soto prevzel nalogo, organizirati vo vlado, in prejšnji ministrski predsednik Kijoura sta poslala romna venca na grob samomora. S tem sta dala žalnim demonstracijam uradni pečat.

Polofaj za Američane na Japonskem je vedno bolj težaven. V foto zvečer so politični razgraj napadli plesno dvorano v sperial hotelu in razbili plesno bavo inozemske kolonije. Načelci so primorali plesalce, da poslušali njihove vitriolične nade, naperjene proti Ameriki.

Števali so, da se vsi Američani enoje iz Japonske in z neumnimi besedami psovali na Američane in njihove žene. Američani sta omedleli. — Načelno pa je, da se ni policija ni ganila, da bi bila obveščena napadu. Nihče ni bil aretiran. Listi poročajo o dveh novih stajih samomora v znak protesta.

Lastniki kinogledališč v Tokiju večerj sklenili bojkotirati ameriške filme. Bojkot se prične 1. julija. Še stopi ameriška priselka postava v veljavno. Mnoga edilišča, ki kažejo ameriške filme, so že morala zapreti vrata, v se boje "roninovi" (politični izgredniki), ki so pričeli filme izvajati bojkot proti vsem, kar je ameriškega.

Tokijo, 9. jun. — Stara japonska vlada je padla v soboto. Takahira Kato, vodja stranke "sensei" (demokrati), katere večina v novi japonski zboršč, je dobil nalogo, da organizira novo vlado. Vlada bo sestavljena v dveh dneh.

ada posegla v stavko v Londonu.

London, 9. jun. — Laboritska vlada je večerj intervenirala v stavki nameščencev podzemne železnice, ki na iniciativo komunistov prinehali z delom v znak protesta proti konservativni voditeljstvu unije. Vlada komunistja vodi preiskavo.

porazum med MacDonaldom in Herriotom.

London, 9. jun. — MacDonaldova vlada je — kot se poročila — dosegla porazum z voditelji francoskega dikalnega bloka glede reparacij. Sporazum se glasi, da Anglija in Francija sprejmeta Dawesov načrt brezpogojno in določila datum za uveljavljenje razlaskov načrta. Določen je tudi datum za vojaško izpraznitev poraja.

Portugalski uporni avijatički so se podali.

Lisbon, 9. jun. — Rebelni vojaški letalci, ki so bili šest dni oblegani v Amadora aerodromu v Lisbnu, so se večerj zjutrurj brezpogojno podali gen. Bernardu Fariju, ki jih je posetil brez orožja in jih prosil, naj nehaajo v vojsko. Faria je obljubil puntarstvo, da jih vlada pomilosti. Letalci so se uprili, ko so dobili od vojske poveljnika, katerega ne marajo.

Komunistična revolucija v grški armadi.

Atene, 9. jun. — Dvesto rezervistov grške armade je večerj zastavilo vojašnico z izjavo, da ne bodo več služili. Uporniki so bili aretirani in vojni minister odredil, da se postavijo pred sodišče. Uradno poročilo se glasi, da so komunisti na čelu upornikov.

Podzemeljske shrambe odkrite pod Kremlo.

London, 9. jun. — Iz Moskve je prišla vest, da so delavci, ki kopljejo temelj za novo Leninovo grobnico v Kremlo, našli podzemeljske shrambe, ki vodijo globoko pod zemljo. Pojavili so se tudi zasuti hodniki. Poklicani arheologi so konstatirali, da stopnišče vodi v tajne tunele in čunatane, ki so jih imeli srednjeveški carji pod Kremlo. Sovjetska vlada je odredila temeljito iskanje. Že stoletja živi v Moskvi pravljica, da leže ogromni zakladi pokopani pod Kremlo. Zdaj se bo pokazalo, koliko je resnice na tej pripovedki.

Banditje v Rusiji uničili vlak; 18 mrtvih.

Riga, 9. jun. — Iz Moskve poročajo, da so banditje pri Razanu večerj vrgli vlak iz tira, ko so razmaknili tračnice. Vlak, ki je vozil iz Moskve v Taškent, se je prevrnil in 18 potnikov je bilo ubitih ter 40 ranjenih. — Drugi napad na vlak je bil izvršen pri Rostovu na Donu pred nekaj dnevi. Napadalec so vzeli dva milijona zlatih rubljev. Denar je bil namenjen delavcem na Kavkazu.

Monarhisti v Nemčiji spot rovarijo.

Berlin, 9. jun. — Pristaki gen. Ludendorffa so na delu za novo vstajo proti Marxovi vladi in Dawesovemu načrtu, ki je bil sprejet v parlamentu. Vlada skrbno opazuje monarhistične hujsake.

Silni godni požar v Kanadi.

Winnipeg, Mann. — Sračen požar, kakršnega ni bilo že 75 let v Kanadi, razsaja v gozdovih severne Alberte. Požar je uničil 50 do 75 tisočjakih milj gozda in škoda na uničenem lesu znaša milijone dolarjev.

Norveški delavski voditelj v petmesetni zapor.

Kristijanija, 9. jun. — Oskar Torp, vodja delavske stranke na Norveškem in Martin Traumael, urednik strankinega glasila, sta bila obsojena na pet mesecev zapora, ker sta pozivala delavce, naj ne služijo v armadi.

Slepoci v Nemčiji dobe radio.

Berlin, 9. jun. — Vlada je začela akcijo za poklonitev prejemnega radio aparata 3000 slepim v Berlinu, da jim bo krajši čas.

Zakaj je globus nagnjen?

Poljska je država, ki ima 80% nepismenih ljudi. Oblasti premišlujejo, kako bi temu zlu pomagale. Zelenkrat skušajo dobiti točen številni pregled čez kraje in ozemlja, v katerih je največ nevedencev. V tej akciji je najprej opredeljena, pa je objavilo te dni majhno zgodbo, ki zelo jasno osvetljuje stanje izobraženosti v tej severni državi. V neki podeželski šoli je nadzornik prisostvoval izpraševanju dece. V razredu je stal na mizi globus, model zemeljske oble. Pa vpraša nadzornik nekega učenca: "Povej mi, dete moje, zakaj je ta globus nagnjen?" Učenec: "Gospod nadzornik, resnično nisem bil jaz tisti, ki ga je nagnil, nisem kriv tega!" Nadzornik drugemu učenca: "Pa ti povej!" Drugi učenec: "Gospod nadzornik, tudi jaz nisem bil! Globus med odmorom sploh ni bil v razredu..." Nadzornik že nekoliko nestrpno k učitelju: "Mladici tega ne vedo. Prosim, dajte jim vi to pojasniti!" Učiteljica: "Gospod nadzornik, mladež je res pri tem nedolžna. Globus smo že takoj kupili!" — Katehet se vmeša v pogovor, očita juče se obrne k učitelju: "Kaj vam nisem že tolikokrat rekel, da ne smemo pri Judih ničesar kupovati!" Izvrtel: Ne župnik katehet, ne učiteljica in seveda tudi nedolžni otroci niso vedeli, da je globus zato nagnjen, ker je tudi zemlja na svoji poti okoli sonca z osjo nekoliko nagnjena proti ravni svoje poti! Val so mislili, da je bil globus pokvarjen!

Poesija in proza.

Mladi soproj svoji ženli: "Otrok, danes pa je kosilo res neudljivo." — Soproga: "Ljubi moški! Ne se merda res poročila samo radi jedi!"

Govor Bergerja v kongresni zbornici.

(Iz kongresnega zapisnika prve seje 69. zborovanja poslanske zbornice.)

Zbornični odbor kakor cela zbornica razmotriva o predlogi št. H. R. 6715 za znižanje in enako pravnejšo ureditev davkov, da se zagotovijo dohodki in drugi nameni obdavčenja.

Poslanec Berger. Gospod predsednik in gospodje odborniki! Ko sem imel zadnjo čast govoriti pred zbornico pred petimi leti, so bili zasedeni vsi sedeži. Galerije so bile natlačene. Linčeti so me imeli ob tisti priliki in bil sem linčan. Takrat sem obljubil pred zbornico, da se vrnem.

Na svidenje! sem rekel. In tu sem, da dopolnim obljubo. Vrnil sem se. (Smeh.)

Zdaj, gospodje, sem zopet izvoljen, ko sem storil prav toliko uslug starim strankam kakor sva. Prišel pa do dan — kmalu bo prišel dan — ko bodo takomencovani radikale v večini v našem ameriškem kongresu. Pri branjenju zastopajoče vlade sem branil tudi konzervativne in celo nazadnjake vzlic navalom, ki so bili storjeni proti meni. Moja ponovna izvolitev je znak iskrene demokracije na delu.

Upam, da nobena zbornica ne bo skušala izključiti človeka, ki je bil redno in postavno izvoljen, ne glede na to, kako stališče zastopa — in ta zbornica je v resnici el postopala modro, ko niti s enim glasom ni oporekala temu.

Ob tej priliki, gospodje, hočem tudi izraziti svoje občudovanje nad petim okrožjem v Wisconsinu, ki vztraja pri svojem milijenu, ki branitev zastopajoče vlade in ki je ohranilo svoje ideje same. Upam, da bo še nanesla prilika — ko se bo šlo za obvaro demokracije — da bodo tudi drugod volilna kroja izrazila tako kot peti distrikt v Wisconsinu, ki po mojem mnenju pripada med dele z najinteligentnejšim prebivalstvom dežele. Ponosen sem na svojo državo, ugledno državo Unije v več kot enem oziru.

Mansfield. — Gospod ni bil še nikdar v Teksasu. (Smeh.)

Berger. — O, da! Bil sem doli in morda vam pozneje še kaj povem o Teksasu. Saj veste prislovico o možu, kaj je rekel, če bi lastoval Teksas in druge vroče kraje.

Država Wisconsin ni samo odlična radi svojih krasnih pokrajin in velike raznolikosti svojih pridelkov. Slavna je tudi radi tega, ker je poslala 10 progresivcev in enega socialistu v kongres. Ponahamo se tudi z voditeljem progresivcev, senatorjem Robertom Marionem La Follettom. To znači, da imamo misleče prebivalstvo.

Gospod predsednik, kar bom povedal to pot, vsekakor mogoče ne bo ugajalo nikomur tu, bojim se, da morda niti progresivnim prijateljem.

V tej hiši sem stranka zase, ampak pomnite, gospodje, dasi sem sam v kongresu, sem edini zastopnik več kot milijona volilcev, kateri bi bili upravičeni do več kot 20 zastopnikov, če bi imeli proporcionalno ureditev zastopništva. Žalostno je, da sem sam, kajti politične in ekonomske misli vseh vrst bi morale biti izražene v tej zbornici. In posebno socialistična stranka bi morala biti zastopana številnejše.

Karkoli povem nocoj, upam, da me boste razumeli, da sem izrekel: "dobro voljo do vseh in s slabo voljo do nobenega," kakor je rekel Lincoln. O Mellonovi davčni predlogi ne bom rekel mnogo. Imeli smo jo v razpravi še tri dni in en večer.

V davčni predlogi je postavka, o kateri sploh še ni bilo razpravljano. Samo en govornik, gospod iz Misourija, je omenil dejstvo, da je samo 4.300.000 ljudi naše velike Unije, da se jih v resnici tiče Mellonova predloga za zvezo davke, kajti le toliko je število davčnih plačevalcev.

Ker nihče ni omenil drugih 19.000.000 ljudi, ki so v resnici ustvarjalci narodnega blagostanja in so redni plačevalci davka, je naravno, da jaz govorim zanje. Ti ljudje nimajo zapisanih svojih imen pri federalnih davčnih dohodninskih uradih, ker zaslujejo manj kot \$2000 na leto, štejejo pa več kot štiri petine, skoraj devet desetih prebivalstva.

Oni izvršijo vse trdo in koristno delo v državi. Brez njih bi bila naša civilizacija nemogoča in država bi ne obstojala. Toda kon-

gres ne izgublja časa pri njih. Kaj bi se 532 glav kongresa pečalo z njimi! Največ se bavimo z desetinko odstotka prebivalstva, katerega imena so napisana v federalnem davčnem dohodninskem seznamu. Ti in samo ti so "ljubo ljudstvo."

4.361.435 je oseb po poročilu o davčnih dohodkih iz leta 1921, da bodo plačali dohodninski davek. Od tega števila jih 83 od sto plača davke od manj kot \$5000 čiste dohodka. Okoli 300 oseb plača letno dohodninskega davka kot \$300.000 in 21 jih plača več kakor od milijona dolarjev. Kam prihaja država, gospodje?

V tej deželi je več kot 19.000.000 družin, ki morajo živeti ob manj kot \$2000 dohodka na leto. Po statistiki pa je minimum \$1.980, da se družina petih lahko skromno preživlja, ako upoštevamo sedanje cene življenjskih potrebščin. To pomeni, da je 19.000.000 družin vedno na robu uboštva. Vedno so v nevarnosti stradanja, kadarkoli je glavni družini ob delo za dalj časa, ako žena in otroci ne dobijo dela.

Skrbno sem zasledoval razpravljanje o Mellonovi davčni predlogi in prišel do zaključka, kako bom glasoval. Mesto da bi se prepirali radi znižanja davka — ako hočemo pravično vrtni svojo dolžnost — moramo upoštevati boj v nevarnostjo, katerega zve v obzraz 19.000.000 družin, ne pa samo ljubosumnje onih 4.300.000 radi natančnega razdeljenja plena.

Zakon za pokojnino ostarelim delavcem, stroga postava radi otroškega dela, reševanje stanovanjskega problema za delavce, modifikacija Volsteadove postavbe, ukrepi za preprečevanje brezposelnosti mas pri prihodnji industrijski krizi in odpovedi proti uboštvoju farmerjev, vse to so vprašanja velike večje važnosti kakor pa Mellonova davčna predloga.

Veliko delavcev in delavk se mora zateči v ubošnice, ko dosežejo 60. leto, potem ko so delali vse svoje življenje, ali pa morajo biti odvisni od svojih otrok. Pod sedanjimi razmerami ne morejo dovolj prihraniti, da bi imeli za starost. Ubošnica jim je slednje pribežališče. Sirotišnice in ubošnice imamo vsepovsod napolnjene, celo v Wisconsinu. To je nečast za civilizacijo.

Skrbeti moramo tudi za stanovanje delavnega ljudstva. Kakor razumem, amo prekratki za milijon hiš in mesto, da bi se prepirali radi gorja posameznikov, ki imajo nad \$300.000 letnih dohodkov, ali naj tisti gospodje plačajo po 25 ali 50 odstotkov davka, zakaj bi ne porabili njih prebitke, da poskrbimo za stanovanje delavcev?

Pomanjkanje stanovanj je povzročeno radi vojne, za katero je odgovorna zvezna vlada in ne države zase. Radi tega mora zvezna vlada pomagati pri reševanju tega vprašanja. Druge narodne vlade vršijo to delo, ne samo na Francoskem in Belgijem, temveč v mnogih državah. To vršijo tudi na Angleškem.

Otroško delo se je v veliki meri povečalo od leta 1921. Leta 1920 je delalo 1.061.000 otrok. V teku treh let je to število naraslo za 20 odstotkov, največ radi tega, ker je bila postava proti otroškemu delu razglašena za neustavno. O, da! Dobili smo zmago vojne, da napravimo svet varen za demokracijo!

Volsteadova postava mora biti amandirana, ker to je bedasta in kriminalna postava. Zakon mora obstojati na podlagi običajev ljudstva. Evropski narodi, iz katerih izvira ameriško ljudstvo, so uporabljali alkoholne pijače skozi tisočletja. Te podedovane navade se ne dajo izkoreniniti brez noč. Tisoči se zastrupljajo z munašnjom in drugimistrupi, ki so posledica Volsteadovega zakona. Pod tem zakonom je prišlo v navado, da krajo državljani postavijo iz navade, in pri tem niso nič bolj bogati od ubogih.

Volsteadov zakon mora biti spremljen na pameten način, da se zadovolji mnoge milijone, ki so vajeni lahkih vin in pijač, a ki se zdaj udajajo alkoholnimstrupom, kateri jih ne samo opajajo temveč tudi morijo.

Nekaj drugega, kar je še važnejše! Industrijsko krizo bomo imeli v par letih. Ne morem določno napovedati, kdaj nas obliše panika, ampak pod kapitalističnim profitorskim sistemom, kjer moramo vedno producirati več kakor more ljudstvo pokupiti za njih plače, amo obvezani, da moramo imeti industrijsko krizo in takozvane panike vsakih 15 ali 20 let. Leta 1907 je bila mila panika, ki se je stila ponavljati le-

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907. v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cinkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 51, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blaginjski John Vegrlic, urednik glasila Joke Zaverinik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelensnik, Box 278, Barabaton, Ohio, Fred A. Vidar, 2405 S. Hamlin Ave., Chicago, Ill., John Terrell, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROZJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROZJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon, Run, Pa.

ZAPADNO OKROZJE: Anton Šulan, Box 104, Gross, Kans., za jugoslad. Max Maro, Box 166, Buhl, Minn., za severozpad. Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zeita, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Semrah, 5817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 4404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Aloš, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Josko Oras, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Shuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O. POZOR! — Korrespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote volje se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVE I Z BLAGAJNISKIMI POSLI se posiljuje na naslov: Blaginjsništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prišlice glede posilovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Frank Zeitu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornj.

Vsi prišlici na gl. porotni odsek se naj pošljejo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajo, oglaš, naročnina in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošlje na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

ta 1914. "Panika" leta 1921 je bila umetna. Bil je slučaj deflacije, katero so narekovali bogati finančniki.

Toda v teku petih let bomo imeli resnično krizo. Zakaj bi se nanjo ne pripravili? To ni socializem. Nisem eden tistih, ki verjame, da imamo lahko popoln socializem v teku leta ali v teku generacije. Niti bi ne hotel takega socializma, ki bi prišel še z eno generacijo. Saj smo videli, kako je delal in dela marksizem v Rusiji. Vendar mora biti prihodnja stopnja civilizacije neke vrste socialistična civilizacija, če civilizacija preživi.

Nasilni ruski eksperiment je bil posledica nasilnega carizma, gnile vlade, ki se je razbila predno so bile gospodarske razmere zrele za spremembo. Naša gnila plutokracija, ki ni v nikakem smislu inteligentnejša od carske avtokracije, bi morala imeti nauk po vzgledu. (Dalje prihodnjaj.)

NAROČNIKOM IN ROJAKOM

v državi Illinois in Kansas naznanjam, da jih bode obiskala naša zastopnica in članica Christina Omahne, ter želimo, da ji pomagata pri agitaciji za list Prosveta in za Književno Matico, najprej bo obiskala naročnike in rojake v Illinoisu in potem pa še v Kansasu. Se priporoča, da ji greste naroke in pomagata. Za upravnistvo lista Prosveta — Filip Godina.

Slaba Prebava je Slat

Zvezi se so žudovite zboljali.

Mrs. David Mackett iz Hannsburg, N. Y. nam piše: "Od kar rubim Nuga-Tone se čutim veliko boljše. Moji otroci, kolodci in drugi otroci so mnogi boljši. Od kar sem imela Nuga-Tone imam dobro prebavo. Jota je v resnici izvrstna stvar za ojačanje." Citateji tega lista naj poskušajo Nuga-Tone v žuditi se budo, kako hitro utinkuje v takih slučajih. Nuga-Tone sverce moči in kreposti, ojači srce, kri in telo, daje dobro spanje, stimulira jetro in regulira celoten in zdravje. Indolentni Nuga-Tone vedo tako dobro kaj bo za vas storilo, da prišljete vse ležanje, da telo jamčijo in vam povrnejo denar, da mesto zadovoljiti. Pripravljeni jamčimo in se pridaj v vseh lekarnah, ali pa pošljite \$1.50 naravnost na National Laboratory, 1048 S. Wabash Ave., Chicago, Ill. (Ad.)

KNJIGE

Književne Matice S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Zele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogeneze. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in pokaže, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse zadnje štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

Književna Matica

2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Delovne razmere v Zdrženih državah.

I.

Ravnokar je izšlo zadnje poročilo federalne posredovalnice za delo (U. S. Employment Service) o stanju zaposlenosti v posrednih zveznih državah. To poročilo odseva situacijo, kakršna je bila oziroma izgledala koncem aprila. V naslednjem navajamo le one države oziroma industrijske središča, kjer so naši rojaki bolj zainteresirani.

Takorekoč vse industrije v državi Connecticut obratujejo, dani nekateri le na del časa. V nekaterih delih države obstaja mal prebitek delavcev v kovinskih strokah. Tovarne tiskalnih strojev in kovinastih kroglic za stroje delajo čez uro. Precej obširni stavbeni program nudi delo mnogim rokodelcem. Kar se tiče poljedelskih delavcev, je situacija normalna za to letno sezono.

New York. Doim je še vedno nekoliko nezaposlenosti v nekaterih okrajih, je sedaj očitno več prilik za delo po vsej državi. Stavbena dela se močno razvijajo in nekeje presegajo vse prejšnje rekorde. Strokovni delavci v stavbeni stroki so dobro zaposleni in v večjih mestih prevladuje celo pomanjkanje te vrste delavcev. Popravljanje cest in gradnje so povzročile veliko povpraševanje po delavcih na prostem. Avtomobilske industrije delajo na polni čas in udinjajo dodatnih delavcev. Zaposlenost v železniških opremljenih, prometu in popravilnih delavnicah izkazuje postopno zboljšanje. Povprašuje se stalno po izvežanih poljedelskih delavcih.

V samem mestu New York so izurjeni delavci dobro zaposleni. Obstojeci prebitek delavcev se omejuje zlasti na pisarniške moči, šoferje, neizurjene delavce in tovarniške pomočnike. Grad-

nje velikih stanovanjskih in uradovnih poslopij, šol, bolnišnic, industrijskih naprav in stotin hiš so popolnoma absorbirale vsa zaloga stavbenih mehanikov, ki je bila na razpolago. Nekoliko manj zaposlenosti je opaziti v trgovinah na debelo in na drobno in v pisarniških službah. Hoteli udinjajo moške nastavnice; ponujajo se službe tudi hišnam in izvežanim tovarniškim delavcem. Poroča se o neznatnem zboljšanju zaposlenosti v delavnicah za montiranje in popravilanje avtomobilov, v industriji železnin, radija in električnih pritisklin, doim je manj zaposlenosti v kovinskih in strojnih delavnicah, tovarnih stavbenih strojev, v rafinerijah sladkorja in skladiščih kave. Delavnice lesenin iščejo milijarde. Vzdrževalni oddelki cestnih železnic in telefonskih družb udinjajo dodatnih delavcev.

New Jersey poroča, da so toliko strokovni, kolikor navadni delavci dobro zaposleni v tovarnah, delavnicah in podjetjih širom vse države. Izurjeni rokodelci so popolnoma zaposleni in dela na prostem absorbirajo valiko številno neizurjenih delavcev. Potreba po izvežanih poljedelskih delavcih stalno narašča in pomanjkanje teh delavcev postaja akutno. Delo v industrijah železa, jekla in kavčuka (rubber) je nekoliko pod normalo. V mnogih podjetjih tekstilne industrije se še nadalje dela na del časa. Delavnice avtomobilov in avtomobilskih pritisklin najemljejo dodatnih izurjenih in polizurjenih delavcev. Dinarjev, šoferjev in pisarniških pomočnikov je še vedno čez potrebo.

V državi Pennsylvaniji industrija železa in jekla obratuje precej povoljno in delavci so dobro zaposleni. Delavnost v antracitnih okrajih je nekoliko padla, tekom minulega meseca in zdaj se, da se bo delo ustavilo v nekaterih središčih. Zaposlenost v bitumenskih premogovnikih stalno pomeni; večina premogovnikov obratuje le na del časa. Tekom minulega meseca je bil železniški

promet manj živahen, kar se arcali v manjši zaposlenosti. Stavbene gradnje so dosegle v mnogih okrajih prave rekorde; izurjeni mehaniki so popolnoma zaposleni. Gradnja državnih in okrajnih cest in popravilna dela privlačujejo znaten del neizurjenih delavcev. Pomanjkanje poljedelskih delavcev je občutno po vsej državi.

V industrijskem okraju Philadelphije je aktivnost v stavbeni stroki le zmerna, kljub temu so vsi strokovni delavci v tej obliki popolnoma zaposleni. Industrije električnih pritisklin delajo v polnem obsegu in najemljejo dodatnih orodnih brusarjev, orodjarjev, pomočnikov za mlinake stroje in pločevinarjev. Zaposlenost v predilnicah in v tovarnah za izdelovanje oblačil izkazuje le prav malo zboljšanja in je nekaj nezaposlenosti v tej stroki. Zaznamuje se sezonsko povečanje zaposlenosti v avtomobilskih tovarnih in garažah, zlasti kar se tiče avtomobilskih mehanikov. Navadni delavci je polno na razpolago in obstoja tudi prebitek ženskih tovarniških moči. Ljvarne, tovarne strojev in železniških oprem obratujejo precej stalno in delavnost je dobro zaposlena.

Industrijski okraj Pittsburgha, ki vključuje tudi McKeesport, Homestead, Duquesne, Clairton, Braddock, McKees Rocks, Bridgeville, Coraopolis, East Pittsburgh, New Brighton, Butler, Monaca, Donora in Woodlawn, poroča dobro zaposlenost v tovarnah cinastih pločevin, žice in žebeljev. Delavnice jeklenih vozov kažejo na stalno zaposlenost, kajti je vedno več naročil za električne tramvajske voze, železniške voze za prevoz in avtomobilsko kočije. Zaposlenost v premogovnikih je stalno manj. Stavbene gradnje zaposlujejo vse izurjene, polizurjene delavce v tej stroki. Električne industrije v East Pittsburgh, Turtle Creek in Wilmerding delajo stalno z običajnim številom delavcev.

Illinois. Zaposlenost je upadla

v klavnicah in v jeklarski industriji se dela znatno bolj počasi; ali le malo delavcev je bilo odpuščenih. Tlakovanje in kapaliziranje mestnih ulic in cestne gradnje bodo kmalu zahtevale večje število delavcev, čim bo vreme povoljno. V stavbenih strokah je opaziti običajno splošno delavnost in delavci v teh strokah so popolnoma zaposleni; v nekaterih mestih primanjkuje zidarjev na opke in pleskarjev. Po vsej državi nudi se delo poljedelskim delavcem.

V industrijskem okraju Chicago (ki vključuje tudi Cicero in Chicago Heights) se je zaposlenost tekom zadnjega meseca znatno zboljšala. Znatno je pomanjkanje dobrih služkinj. Nemogoče poljedelskih delavcev. Mesto je tudi priskrbeli si sedaj dobrih sklenilo potrositi 22 milijonov za cestna dela in čim delo začne, bo treba mnogo dodatnih delavcev. Brodolastniki, ki se pečajo s prejšnjo živahno sezono. Otvorjanje važenjem lesa, pričakujejo letos plobove absorbira mnogo nezaposlenih delavcev. Nekaj nezaposlenosti je še nadalje v krojaški industriji. — F. L. I. S.

Zgodovina očal.

Še pred dobrimi 50 leti smo videli v starem kraju le redko ljudi, ki so nosili stalno naočnike ali očali. Danes srečamo zlasti v mestih na vsak korak človeka z očali na nosu. Slabovidnost je bila že prejšnja stoletja skoro enako razširjena kot danes, toda naši predniki zlasti priprosto ljudstvo, deloma še ni poznalo očal, deloma se ni moglo sprijazniti z njimi.

Stari narodi Egiptov, Grki, Rimljani in Arabci očali sploh niso poznali, tudi trditve, da so bile očali znane starim Kitajcem, ni resnična. Na starih slikah vidimo šele v krog XV. stoletja prve očali na obrazu. Rimski imperator Nero svojega brušenega draga kama (beryllus) ni uporabljal kot optičen instrument, nego samo v okras. Izjajdba očal se pripisuje zgodovinsko navadno italijanskemu dominikancu Alessandru de Spina iz Pize, ki jih vsaj prvi omenja okrog leta 1270. Drugi viri trde, da je očali znašel v lonški frančiškan Roger Bacon in da jih je omenjeni Spina le opisal. Ti prvi naočniki so bili le na vadne povečevalne leče iz stekla uporabljali so jih starostno dale kovidni. Petrarca, živč v XIV. stoletju, omenja, da si je moral radi oslabelega vida na stara leta nabaviti ocularium. Latinsko ime za očali je ocularium ali speculum, iz prvega izraza izvira laški ocheali, nato že tudi izraz na njih očali; drugi izraz so prevzeli deloma Nemci za svoj Augenspiegel in stari Ljubljančani za svoje "špegle". Izraz Brille je grško-indijskega izvora; beryllus — indijski dragoceni kamen, iz katerega so svojočasno delali leče. Španci imenujejo očali predochi ali dvojne oči (ante-doblojos), Francozi imajo svoj izraz lunettes, Angličje spectacles, Rusi očki. Očali za kratkovidno opazmo šele v sredji XVI. stoletja. Rafael je naslikal kratkovidnega papeža Leona X. že z očali. Prve precej priprosto brušene očali so uporabljali zgolj epirično, šele Kepler je v XVII. stoletju prvi spoznal in razložil vpliv povečevalnih (konveks) in zmanjševalnih (konkav) leč. Izdelovanje očal je bilo s početkom tajnost posameznikov, šele koncem XVIII. in XIX. sto-

letja se je razvila obrt izdelovalcev očal, takozvanih optikov. Ni ti zdravniki niso početkom zupali očalom in so predpisovali proti kratkovidnosti in dalekovidnosti raje brezuspešne kapljice in mazila. Optična umetnost se je najbolj razvila v Franciji, kasneje v Ameriki; zadnja desetletja prednjačijo nemške tovarne svetovnega slovesa: Zeiss, Busch itd. Dandanes imamo v vsakem večjem mestu optične prodajalce, kjer optiki deloma tudi sami brusijo po trebnje leče. Beograd dobi menda v doglednem času tudi lastno tvornico za optične instrumente in aparate — torej tudi očali.

Naši deda so si kupovali očali na sejmi, pri krošnjarijih, kasneje na različni drobnokramarji urarji, pričeli s prodajo očal. Seveda so tako nabavljene očali bile le izjemoma približno primerne. Po večini dvojje več ali manj prozornih in razpokanih leč v slabem in napol zarobljenem žičnem okvirju; marsikdo je videl na očali še slabše nego s prostim očesom in večkrat se je vid vled uporabe teh očal celo poslabšal. Danes poišče vsak pameten človek, ki ne vidi zadostno, najprej zdravnika, ki mu natančno pregleda celo oko, najde vrrok slabovidnosti in potem določi pravilne očali. Optiki te, po zdravniku določene očali le pravilno brusijo, jim da primeren okvir in držaj in izroči, ko se prepriča, da so pravilno ustavljene in centrirane, kupcu.

Očali uporabljamo kot optičen pripomoček za izboljšanje vida pri kratko-, preko- in dalekovidnosti, enako gotovih prirojenih napakah očesa, kjer roženica ni pravilno izbočena. Poleg tega pa potrebujemo primernih očal za varstvo bolnega ali občutljivega očesa pred bleščavo svetlobo, proti dimu, prahu in morebitnim poškodbam v gotovih poklicih.

Očali se izdelujejo danes po večini iz dobrega stekla (Crownovo steklo), redkeje iz kremenca (gorskoga kristala) ali celuloide in žice. Oblika očal (leč) je okrogla ali eliptična, več ali manj tudi modri podvržena, enako kot velikost leč, ki morajo soglašati z obliko in razdaljo očesa. Leče so v različnih kombinacijah zbočene ali upognjene in imajo tozadevno svoje ime: konkavne, konkav, plan, periskop, menisk, punktal. Leče v očalih so lahko proste ali v primerem okvirju (kovine, celuloide, roževine). Naočnike nosimo pritrjene s posebnimi držaji ali potom elastične upognjene vezi kot ščipalnik, nepotreben in neroden je monokel, katerega nosi večina bolj radi navidezne elegancije nego iz potrebe.

Normalno so očali brezbarvni; v gotove namene, da varujemo oči pred preostro svetlobo, ki škoduje deloma po svojih svetlobnih, deloma po kemično vplivnih ultravioletnih žarkih, se priporočajo barvaste leče dimasto sive ali zelenorumenne v različnih nijansah. Svit obločnic, sneženih planjav, ledenikov, žarečih plavčev, opazovanje solnčnega mrka, delo v toplicah, varilnicah, zahteva nujno primerne varstva za oči.

Sivobarvna stekla obvarujejo oči trajne in večkrat hude škode. Kovači, delavci v strojnih tovarnah in livarnah morajo uporabljati pri svojem delu, kjer kladivo, pila, dleto ali stružnica pri droben, oster prah in stružine varnostne očali iz žice, stekla ali celuloide.

Zdravljenje zastrupljenja s elektriko. — Ena najbolj nevarnih in tudi najbolj razširjenih poklicnih bolezni je zastrupljenje svincom. Svinec, ki pride v krvotok, se vseda v različnih organih. Dosedaj nismo imeli še nobenega sredstva, ki bi učinek tega svineca izravnilo. Boj proti omenjenemu zastrupljenju se je omejil na prohibitivna sredstva. Pankusi, ki so se vršili v zadnjih letih na Angleskem, s pomočjo električne kopelji, so bili prvi poskuseni poizkusi. Sir Thomas Oliver je eksperimentalno s kuni, ki so je umetno s svincom zastrupili, središčilo se mu ni le, odstraniti njih ves svinec s pomočjo električne kopelji, ampak tudi to, da so postali proti svincu skoraj občutljivi, tako da so zavirali lahko s hrani pomešane večje množine svinca, ne da bi jim to škodovalo. Svinec so zopet in ločili. Po teh ugodnih rezultatih je začel Oliver tudi z zdravljenjem delavcev neke tovarne svinčene izdelke. Tudi tukaj smo mu posrečila v vseh slučajih izločitev svinca iz telesa potom elektrolitične kopelji.

Naročite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v skladu s domovini.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Tužnim sreem naznanjam sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da je preminul naš brat

JOHN BROJAN.

Ponesrečil se je v rovu Te montain Mine, Mich. maja 11. 1924. Zadel ga je nesreča, ki je ravno mislil pričeti z delom, pravil je par korakov za svojo tovarišem sodelavcem, na kar je utrgala plast kamena in pokrila Johna, da je bil na mrtve. Društvo "Danica" št. 22, S. N. P. J. katerega član je bil pokojni John Brojan, mu je priredilo sijajen pogreb v nedeljo dne 25. maja, t. l. Prav lepo se zahvaljujem članom društva in lepi vene, kakor tudi prijateljem in družini Jerovek za to rovano svetiljce. Posebno se zahvalim soproatu tajniku društva Math D. Likoviću in predsedniku Matt Cibašeku za ves njih trud, ki so tako lepo vse vredili in bili na razpolago ob vsaki zahtevi in potrebi, da se je vsa stvar pravilno izvršila. Tebi dragi brat, bodi lahka tuja zemlja, počivaj mirno, nam pa ostaneš za vedno spominu. Zaljubljeni ostali bratje Mike, Frank in Valentin Brojan, Mike Brojan, West Hazelton, B.

ISČEM GOSPODINJO

Slevenko v starosti 35 do 40 let, staro. Plača po dogovoru. Opiš naj se na naslov: Frank Gedec, 528 Pleasant Street, Woodstock, Ill. (Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Postavljamo in se prepričate, da je doma pri kuhanju vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite nam informacije na:

FRANK OGLAR.

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Križev pot Petra Kupljenika.

Zgodovinska povest. Pisal Pastalkin.

(Dalje.)

"Oprostite, gospod župnik," mu je segel namestnik v besedo, "saj poznate razmere; sicer pa, danes ne boste videli mojega mesta praznega."

"Me bo silno veselilo, gospod Attems."

Župnik je pobral na mizi debelo knjigo. Nato je stopil k omari in dolgo nekaj iskal, a v njegovih nestrpnih kretnjah se je poznalo, da čaka samo, kdaj se mu družba spravi iz hiše.

"Gospod župnik — je zaprosil Peter, — dovolite, da gre Andrej v grad in mi tam v navzočnosti gospoda namestnika sporoči še več o domu."

"Ne."

Attems je začel posredovati:

"Po mojih mislih — eh, potem boste zopet rekli, da me ni bilo v cerkvi."

"Prosim, prosim, gospod namestnik, to je bilo samo v šali."

"Vem, je rekel Attems hladno."

"Torej, kaj ste hoteli reči?"

"Po mojih mislih —" Attems je potegnil župnika k oknu in mu nekaj šepetal na uho. Župnik obraz je kazal, da jabolko, ki mu ga ponuja sobesednik, mora biti kislo ali pa živno. Namestnik je končal in se ozrl vanj z vprašajočim pogledom. Župnik je premisljal še vedno.

"Da," je rekel nakonci suho in odhiten z veliko naglico skozi vrata.

"Če želite, Gempa, greste lahko z nami na grad," je rekel namestnik.

V gradu je spremljal Petra in Andreja v veliko, svetlo sobo:

"Pomenita se pri zaprtih durih. Vidva, — je naročil stražnikoma, — stojta pred vrati in me pokličita, ko bosta onadva končala."

Peter in Andrej sta ostala sama.

"Andrej, povej mi vse, vse, kako je doma. Katra, praviš je zdrava?"

"Radi nje vam ni treba biti v skrbeh, gospod fajmošter. A ona, revica, si ne more dati miru, vedno in vedno tarna in joče po vas. In mi vsi smo tako v skrbeh za vas."

"Andrej, ali je oče umrl?"

"Še tisti večer, žalibog. A to me tolaži, da je izdihnil tako vdano, tako pomirjen. Preden ste prišli vi, je mahal z rokami, silil s postelje, pa bledelo se mu je skoro neprestano. Jaz veste, da se ne bojim kmalu koga a takrat ga nisem mogel vzdržati. S šantetovim Jožetom ava ga držala, kar ava mogla. Po vašem odhodu pa je tako lepo sklenil roke na rjuhi, mirno nas je gledal vse, ki smo stali ob postelji, in tako je izdihnil."

"Ko sem šel tisti večer po mojem vjetju gor v ječi loškega gradu mrtvaški zvon, sem uganil takoj, da je najbrž za tvoje očet. Bog mu daj dobro, dober moč je bil. In kaj praviš, tudi v imenu gospoda Kristofa prihajaš?"

"Tudi. Saj on me je napotil k vam. In da ni tega dobrega gospoda tukaj, glejte, še povedati bi vam ne mogel. Saj ste videli, župnik doli laja in se usaja, pa poleg človeka stoji, da še par besed ni moglo spregovoriti. Kakor hitro se je bilo razneslo, da vas imajo v gradu, in brž nato."

da so vas odgnali v Tolmin in da boste morali pred papeža, je prišel k meni — jaz sem ravno spregel vole, pripeljal sem voz ajde — prišel je lep, mlad gospod in me začel izpraševati o mojem ranjtem očetu — Bog mu daj dobro — in o vas; vse je hotel vedeti, kdaj ste bili pri njem, kako dolgo, kdaj ste odšli, po kateri stezi, če sami ali v družbi vse, vse. Jaz sem mu pravil poslušal in in molčal. Nakonci me vpraša: "Andrej, ali bi ti šel v Ljubljano?" Zakaj ne, za dobro stvar — pravim. In sem šel in zopet vse natanko povedal samemu gospodu Kristofu — tako dober gospod, moj Bog, tako prijazen, kakor da bi govoril z vami. Pa me vpraša, ko sem mu vse na drobno razložil, če bi hotel izkazati vam, gospod fajmošter, veliko dobroto. Potegnil je iz miznice možnjo cekinov, to je, vidite, in mi naročil, naj odštejem polovico vaši Katri, z drugo polovico pa naj grem za vami in naj se — skušam spraviti do vas, da vam povem, kako se oni neumorno trudijo, da bi vas rešili. Sklenili so poskusiti na vseh straneh, pri kraljskem glavarju, pri goriskem, v Gradcu, povsod. Hkratu mi je dal dve pismi, za gospoda župnika in gospoda namestnika, ki naj ju izročim šele, potem ko sem z vami govoril. Rekel mi je ostati v Gorici, dokler boste vi tukaj, župnikov in namestnikov odgovor pa naj pošljem po kom drugem v Ljubljano, po izveščem naj, kaj nameravajo z vami, kako se vam godi, in naj mu poročam, če zasledim kaj važnega."

III.

Bilo je zopet pri župniku Nepokoju. Peter in župnik sta si sedela pri mizi nasproti ob steni, prav pod veliko sliko nadvojvodovo, tržaški škof Corotto je maloparno bolj ležal kakor sedel v velikem naslanjaču in se opiral z levim komolcem ob gladko osonce, ki se je končavala v angeljako glavo, tako da je lahko udobno gledal skozi okno, doim mu je levica poročljavala z slatim križcem, ki mu je, občen na zlati verižici, počival na prsih. V kotu tik ob oknu je sedel pri majhni mizici bledikav duhovnik čemernege obraza in poskušal po rumenkastobelem pergamentu gošje pero, ki si ga je bil ravnokar priručal.

"Peter Kupljenik, vi ste oženjeni?" je vprašal župnik.

"Da."

"S kakšno pravico?"

Molk.

"Pišite!" je pomignil župnik duhovniku pri oknu.

"Peter Kupljenik, vi ste kupovali, čitali in širili pohujšljive knjige!"

"Ne."

Župnik je vstal, stopil k srednjeveliki omari v kotu in vzel iz nje culo. Postavil jo je na mizo, je razvezal in pomolil debelo, še skoraj novo knjigo Petru pod nos:

"Torej ti 'Leel communes theologici a Melanchthone' niso vaši, ta 'Noviga testamenta posledni deli' ni vaši, in ta podpis ni vaši, to ime ni vaše, vi se ne imenujete Peter Kupljenik?"

Molk.

"Pišite! — In ta 'Catechismus mit dreierley kurtzen und ausführlichen Auslegungen' ni vaši? To je zalezlo vse tako ponevedoma v vašo omaro?"

Molk.

(Dalje prihodnjik.)

French Line

Potujte "FRENCH LINE" potom.

EKSPRESNA SLUŽBA — NEW YORK — HAVRE — PARIS

V ŠESTIH DNEH PREKO BELGRAD — LJUBLJANA — ZAGREB

FRANCE June 18, July 9, July 30 PARIS July 2, July 23, Aug. 20	CHICAGO June 21, Sep. 24 LAFAYETTE June 28, Aug. 16 SUFFREN June 28, Aug. 12 ROCHAMBEAU July 5, Aug. 6 LA SAVOIE July 19, Sep. 3
--	--

Na naših posebnih vlakih so tolažni, ki govore angleško in slovensko in ki bodo potovali z vami vse pot. Evropski agentje French Line bodo pomagali vaši družini in sorodnikom, preskrbeli jim bodo potne liste in vize ter uredili vse prevorne zadeve brezplačno.

Prostori drugega in tretjega razreda so jako udobni, opremljeni s vsami modernimi potrebščinami, umivalniki, točkala voda v vsakem prostoru, poizvališča, kadnica, brivnica in pokriti promenišni krov. Brez dvoma boste zadovoljni s splošno znano francosko kuhinjo, lahko pa dobite tudi svoja priljubljena jedila zaeno s pižajo, ki ste je vajeni. Godba, pisa, radio in druge vrste zabave.

Za nadaljne informacije vprašajte svojega lokalnega zastopnika ali

FRENCH LINE

100 N. Dearborn St., Chicago, Ill.
19 State Street, New York